

حق تنبیه طفل و ابهام در قانون

عکس: [Geraint Rowland](#)

نویسنده: فیروزه فروزانفر
روزنامه نگار

اختیارش را دارم تنبیه اش کردم . دزد بشه ، قماچاقی یا از دیوار مردم بالا بره ؟ آلان جلوش را نگیرم هیچوقت نمی تونم جلوش رو بگیرم . پسر بچه هشت ساله مثل بید به خودش می لرزید و شلوارش رو خیس کرده بود . دو طرف صورتش به کبودی می زد . روی پاهاش بند نبود و می لرزید و دست های لرزانش را زیر بغلش پنهان کرده بود . افسر نگهبان بچه رو دست سرباز وظیفه سپرد تا ببردش آبدارخونه و یک استکان چایی نبات بهش بده . از قرار همسایه ها به کلانتری زنگ زده و خبر داده بودند که ممکنه بچه زیر چک و لگد های باباش از دست بره . افسر نگهبان بعد از اینکه بچه را فرستاد آبدارخونه به پدر بچه که از فرط عصبانیت سرخ شده بود گفت : مرد حسابی بچه 8 ساله رو اینطوری کتک می زنی اسمش رو گذاشتی تربیت . بچه س حالا ساندویچ دوستشو برداشته ، کار بدی هم کرده ولی باید طوری بزنی که سیاه و کبود بشه . همسایه ها می گن بار اولت هم نیست وزنت رو هم کتک میزنی .

جایگاه فقهی و قانونی تنبیه کودک در قانون

قانون حمایت از کودکان و نوجوانان در سال 1381 در 9 ماده به تصویب رسید و عملاً جرمی به نام کودک آزاری با ضمانت اجرای حبس و جزای نقدی وارد مجموعه قوانین کیفری شد که هر بند از این ماده جای بررسی حقوقی با رویکرد پیامدهای اجتماعی در آن ضروری به نظر می رسد اما ماده ای که می تواند کل این قانون را زیر سوال ببرد ماده 7 مندرج در آن است که مقرر کرده : اقدامات تربیتی در چارچوب ماده (59) قانون مجازات اسلامی مصوب 1370 و ماده 1179 قانون مدنی مصوب 1314 از شمول این ” قانون مستثنی است .

همچنین در ماده 59 قانون مجازات اسلامی نیز چنین آمده است :

اعمال زیر جرم محسوب نمی شود : 1 - اقدامات والدین و اولیاء قانونی و سرپرستان صغار و محجورین که به منظور تادیب یا حفاظت ” و بر اساس ماده 1179 قانون مدنی : ” ... آنها انجام شود مشروط به اینکه اقدامات مذکور در حد متعارف ، تادیب و محافظت باشد ابوین حق تنبیه طفل خود را دارند ولی به استناد این حق نمی توانند طفل را خارج از حدود متعارف تادیب تنبیه نمایند . با خواندن این ماده این سوال در اذهان حتی افراد غیر حقوقی و غیر متخصص مطرح می شود که منظور از اقدامات تربیتی چیست ؟ آیا این اقدامات تنبیه بدنی و روانی والدین را در بر می گیرد ؟ حدود این تنبیه کجاست ؟ کلماتی چون متعارف و محافظت چه معنایی دارد و چگونه تعریف می شود و آیا هر قاضی می تواند بر اساس عقاید و سلیقه از آن یک برداشت کند و در نهایت تکلیف کودکان در چنین آشفته بازاری چیست ؟

مریم فراهانی کارآموز وکالت به خانه امن می گوید : مجازات فردی که یقین بر صحت عمل خودش دارد و عرف جامعه هم آن را قبول می کند آنچنان که باید مطابق اصول مجازات نیست و مهمتر آنکه این ابهام در حدود تنبیه و تادیب و حدود متعارفی که ذکر شده کنترل کودک آزاری را نه تنها مشکل می کند بلکه قاضی و وکیل و مقامات انتظامی و اجرایی را با بلا تکلیفی روبرو کرده و تشخیص کودک آزاری برای اولیا قانونی مشکل می شود .

وی معتقد است عملاً با این ماده قانونی پیشگیری از کودک آزاری امکان پذیر نیست و تغییر تفکر قانون گذار برای اصلاح این ماده نیاز به

آموزش و اطلاع رسانی دارد چرا که به نظر می رسد قانون گذار حداقل باید به فتواها و نظرات شرعی علما توجه کند هر چند که آن نظرات نیازمند استنباط جدید است ولی توجه به آن هم می تواند حدود تنبیه را مشخص کند به طور مثال آیت الله سیستانی در سوالاتی پیرامون جایگاه فقهی کودک آزاری گفته اند که تنبیه بدنی جایز نیست و اگرچنین عملی صورت گرفت نباید موجب سرخی و کبودی شود و یا از 3 ضربه سبک بیشتر شده و پس از بلوغ به احتیاط واجب همین حد هم جایز نیست. حتی ایشان معتقدند اگر پدر و مادر نمی توانند سلامتی کودک را حفظ کنند حاکم شرع می تواند حق حضانت و سرپرستی را از آنها بگیرد. مریم فراهانی در ادامه می گوید: آیت الله مکارم شیرازی نیز صراحتاً کودک آزاری در شرع اسلام را جایز ندانسته و دراستفا شرعی در این رابطه معتقد است هر گاه پدر و مادری مرتکب چنین عملی شوند حاکم شرع می تواند آنها را تعزیر کند و اگر کاری باشد که که منتهی به فوت یا نقض عضو یا جراحی شود دیه دارد. این کارآموز وکالت معتقد است با توجه به جایگاه فقهی این موضوع قانون جای اشکال جدی دارد و برای همین ما با موضوع پیشگیری از کودک آزاری دچار مشکل هستیم.

ایران و کنوانسیون جهانی حقوق کودک

کنوانسیون جهانی حقوق کودک در سال 1989 به تصویب رسید که 41 ماده آن به تمامی اختصاص به حقوق کودکان داشته و 13 ماده نیز به حقوق و تکالیف کشورهای عضو می پردازد. اکثر کشورهای دنیا از جمله ایران به این کنوانسیون پیوسته اند هر چند که ایران عضویت خود را مشروط به مقررات شرع کرده است. بر اساس ماده 19 این پیمان نامه کشورها باید برای حمایت از کودکان در برابر خشونت جسمی و روانی و آزار و بی توجهی و سهل انگاری اقدامات تربیتی و قانونی و اجتماعی و آموزشی انجام دهند اما علی رغم صراحت این ماده، آموزش و قانونگذاری و اطلاع رسانی لازم نسبت به مرزهای مشخص تنبیه و تربیت و تعریف کودک آزاری در ایران وجود ندارد. همانطور که گفته شد ماده 1179 قانون مدنی مقرر داشته: ابوی حق تنبیه طفل خود را دارند ولی به استناد این حق نمی تواند طفل را خارج از حدود متعارف تادیب و تنبیه کنند و برداشت از آن را به عرف و برداشت قاضی سپرده و به این ترتیب موجبات سو استفاده از قانون را فراهم کرده است. در نهایت باید گفت کودک آزاری زشت ترین عملی است که می تواند به هر شکل در یک جامعه صورت بگیرد و متولیان نیز چشم خود را بر آن ببندد. جامعه ما نیازمند گسترش فعالیت های آموزشی و فرهنگی و اطلاع رسانی و برگزاری کنفرانس های متعدد پیرامون این موضوع است. متولیان فرهنگی و دولتی می توانند با طراحی واحدهای درسی در دانشگاه و آموزش قبل از ازدواج و فعال کردن رسانه ها و آموزش عمومی و درگیر کردن نهادهای کیفری و قضایی و خانواده ها گام های اساسی در کنترل و پیشگیری از کودک آزاری بردارند و به این تربیت در پیشگیری جلوه ای از خشونت در خشونت خانگی موثر واقع شوند. بدون شک قانون نیازمند تعریف هر چه صریحتر و سریعتر از کلمه تنبیه است.

<http://www.childlaw.blogfa.com/post-2.aspx>

<http://www.unic-ir.org/hr/convention-child.htm>
